

Аналіз динаміки подання заявок до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні

Н. С. Орленко*, К. М. Мажуга, О. Б. Орленко,
В. В. Маслечкін, А. І. Сидорчук

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Горіхуватський шлях, 15, м. Київ, 03041, Україна,
*e-mail: N.S.Orlenko@gmail.com

Мета. Дослідити динаміку формування та структуру національних сортових рослинних ресурсів в умовах воєнного стану. **Методи.** У процесі досліджень використовували загальнонаукові методи, зокрема гіпотези, спостереження, пошуковий з елементами екстраполяції джерелознавчої бази даних; аналізу, порівняльного оцінювання та синтезу для формування висновків. **Результати.** Проаналізувавши впродовж 2022–2024 рр. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні, встановили, що лідерами за кількістю поданих заявок серед іноземних країн були Франція (446), США (334), Німеччина (286) та Нідерланди (151). З-поміж груп культур виділялися злакові, овочеві, олійні та прядивні. Найвищу активність продемонстрували компанії Pioneer Overseas Corporation (США), Limagrain Europe (Франція), Syngenta Crop Protection AG (Швейцарія), KWS SAAT SE & Co. KGaA (Німеччина) та RIJK ZWAAN Zaadteelt en Zaadhandel B.V. (Нідерланди). **Висновок.** Попри розв'язану росією повномасштабну війну, зберігається значний інтерес іноземних компаній до реєстрації сортів в Україні. Протягом досліджуваного періоду спостерігали позитивну динаміку в чисельності заявок, поданих за спрощеною процедурою, та зростання їхньої частки в загальній кількості реєстрацій. До Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, було успішно внесено всі сорти (визнані в ЄС та США), що пройшли експертизу за спрощеною системою. Це свідчить про ефективність останньої для українських аграріїв, які матимуть швидкий доступ до передових світових селекційних досягнень.

Ключові слова: ботанічний таксон; воєнний стан; реєстрація сортів рослин; спрощена система реєстрації.

Вступ

Динаміка подання заявок до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні (далі – Реєстр), є одним з індикаторів стану вітчизняного аграрного сектору. Вона лишається позитивною навіть під час війни, що свідчить про стійкість та адап-

тивність агробізнесу в нашій державі. Реєстр містить як сорти, що пройшли випробування на врожайність і стійкість проти біо- та абіотичних факторів, так і ті, які були включені до нього за спрощеною процедурою відповідно до статті 12 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин».

Руйнування інфраструктури, проблеми з логістикою, мінне забруднення земель та зміни кліматичних умов, спричинені воєнними діями [1, 2], суттєво вплинули на сільськогосподарське виробництво. Для збереження його обсягів потрібен доступ до високопродуктивних культиварів, а також наповнення Реєстру сортами, адаптованими до різних природних зон України. Це дасть змогу аграріям обирати оптимальні варіанти для вирощування, зважаючи на специфіку кожного регіону та рівень його пошкодження.

Natalia Orlenko
<http://orcid.org/0000-0003-0494-2065>
Kostiantyn Mazhuha
<https://orcid.org/0000-0002-1434-8687>
Oleksandr Orlenko
<https://orcid.org/0009-0001-3309-0757>
Vasyl Maslechkin
<https://orcid.org/0000-0002-6246-4287>
Alina Sydorчук
<https://orcid.org/0000-0001-6791-7778>

© The Author(s) 2025. Published by Ukrainian Institute for Plant Variety Examination.
This is an open access article distributed under the terms of the license CC BY-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>), which permits use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Попри війну, Україна залишається одним із провідних світових постачальників сільськогосподарської продукції, а також посідає третє місце за її експортом до держав-членів ЄС [3]. Тому критично важливими є контроль якості та сертифікація сортів, які використовують для експортноорієнтованого виробництва.

Функціонування Реєстру забезпечує відповідність міжнародним стандартам, сприяє збереженню довіри іноземних партнерів, розвитку конкурентного насінництва та охороні прав селекціонерів. Також завдяки цьому офіційному переліку українські аграрії отримують інформацію щодо світових селекційних досягнень. Моніторинг динаміки заявок на сорт дає змогу адаптуватися до нових викликів та визначити пріоритетні ботанічні таксони.

Сучасний стан і структуру національних сортових рослинних ресурсів досліджено в роботі [4]. Автори проаналізували загальну динаміку формування Реєстру та окреслили загрози, що постають перед вітчизняними аграріями.

Якщо вже визнані в ЄС та/або США сорти реєструють в Україні за спрощеною процедурою, то вітчизняні мають проходити щонайменше дворічний цикл досліджень. Ця ситуація спричиняє занепокоєння в авторів роботи [5]. Вони зазначають, що стаття 12 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» ставить національних заявників у нерівні конкурентні умови з іноземними та суперечить принципу недискримінаційного режиму торгівлі, закріпленому в угоді ГАТТ (Генеральна угода з тарифів і торгівлі) Світової організації торгівлі. Вчені також наголошують, що вимоги до реєстрації сортів у нашій державі, ймовірно, суперечать тим, що встановлені для Європейського Союзу статтею 6 Директиви Ради 2002/53/ЄС.

Низку робіт присвячено формуванню сортових ресурсів окремих ботанічних таксонів – сої культурної, жита посівного, соняшнику та ріпаку [6–9].

У статті [10] проаналізовано кількісний склад і врожайність сортів та гібридів овочевих культур, придатних за комплексом показників для поширення в Україні, а в публікації [11] – кількісний та якісний склад сортів родини бобових.

Основним законодавчим актом, що регулює відносини у сфері охорони прав на сорти рослин, є Закон України «Про охорону прав на сорти рослин». Він визначає порядок подання заявок на отримання патенту на новий сорт, права та обов'язки заявників, а також критерії, яким повинен відповідати сорт

(новизна, відмінність, однорідність та стабільність) [12].

Цивільний кодекс України (глава 39 «Права інтелектуальної власності на об'єкти селекції») [13] забезпечує правове регулювання інтелектуальної власності на сорти рослин у межах загальної системи цивільного права. Закон України «Про насіння і садивний матеріал» [14] визначає правила сертифікації, виробництва та обігу насіння й садивного матеріалу. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру прав на сорти рослин» [15] регулює порядок реєстрації прав на сорти рослин та ведення відповідного реєстру.

Для деталізації законодавчих норм і забезпечення їх ефективного застосування Кабінет Міністрів України та Міністерство аграрної політики та продовольства України приймають відповідні підзаконні акти. Зокрема, Постанова Кабінету Міністрів України № 97 [16] визначає порядок проведення державних сортовипробувань, а Інструкція щодо подання заявки на сорт містить детальні вимоги до оформлення заявок.

На думку авторів, позитивна динаміка подання заявок до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, свідчить про активність селекційної роботи в нашій державі та адаптацію сільськогосподарського виробництва до викликів воєнного часу. Кількість закордонних заявок відображає інвестиційний клімат у вітчизняному аграрному секторі, а наявність спрощеної процедури реєстрації змінює організаційно-економічний механізм просування сортів іноземної селекції [17] та впливає на конкурентоспроможність [18, 19].

Мета досліджень – дослідити динаміку формування та структуру національних сортових рослинних ресурсів в умовах воєнного стану.

Матеріали та методика досліджень

Матеріалами для досліджень слугували Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні [20], база даних «Сорт» Українського інституту експертизи сортів рослин та бюлетень «Охорона прав на сорти рослин» (№ 1–12, 2024 р.; № 1–12, 2023 р.; № 1–6, 2022 р.) [21]. У процесі роботи використовували загальнонаукові методи, зокрема гіпотези, спостереження, пошуковий з елементами екстраполяції джерелознавчої бази даних; аналізу, порівняльного оцінювання та синтезу для формування висновків. Також було проведено графічну інтерпретацію даних.

Завдяки оцінюванню змін у структурі поданих заявок за останні три роки вдалося ви-

явити головні фактори, що впливають на динаміку реєстраційних процесів.

Результати

Аналіз загальної динаміки чисельності заявок продемонстрував, що найменше їх пода-

но у 2022 р. – 1004. Це, безумовно, спричинено агресією росії проти України. Наступними роками кількість зростала – до 1026 у 2023-му та 1163 у 2024-му (рис. 1). У довоєнний період (2012–2021 рр.) показники були вищими та становили в середньому 1430 заявок на рік.

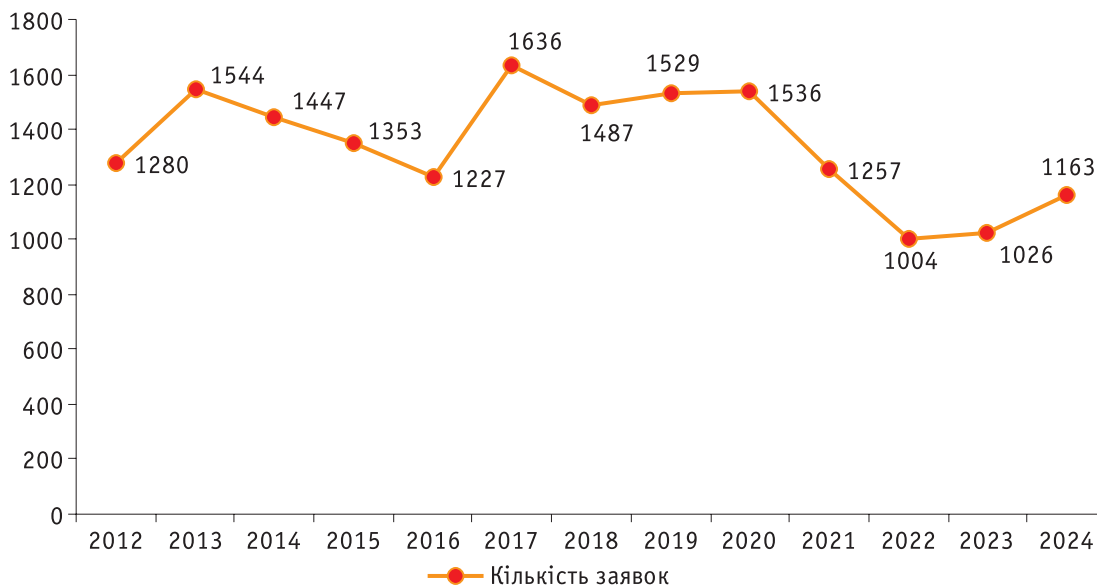

Рис. 1. Динаміка подання заявок у воєнні та довоєнні роки

Найпопулярнішими сільськогосподарськими культурами можна вважати зернові (пшеницю, ячмінь, кукурудзу) та технічні (ріпак, соняшник). На їхню реєстрацію щорічно подавали значну кількість заявок. Зокрема, на кукурудзу (звичайну + батьківський компонент) – 330 у 2022-му, 313 у 2023-му та 181 у 2024 р.; на соняшник (звичайний + батьківський компонент) – 155 у 2022-му, 180 у 2023-му та 96 у 2024 р.; на ріпак (озимий + батьківський компонент) – 70 у 2022-му, 66 у 2023-му та 77 у 2024 р.; на пшеницю м'яку (озиму) – 52 у 2022-му, 51 у 2023-му та 59 у 2024 р. Поступово нарощувало популярність і сорго – від двох заявок у 2022-му до 17 у 2024 році.

Щодо овочевих та ягідних культур, то у 2023 р. подано значно більше заявок на помідори – 35 проти 13 тогорічних. Стабільною була кількість заявок на огірки та перець (12 і 13 відповідно у 2024 р.), суницю садову (від чотирьох до дев'яти щороку) й лошину щиткову (від шести до 11 щороку). Водночас спостерігали поступове збільшення інтересу до малини – від однієї до семи заявок. Менший попит, ніж зазвичай, у 2024 р. мали такі нішеві культури, як кукурудза воскоподібна й цукровий буряк, а кріп, крес-салат і коноплі взагалі рідко траплялися у списках.

Статистичні дані, наведені на рисунку 2, свідчать про поступове зменшення кількості заявок на сільськогосподарські злакові

культури. У 2022 р. їх було 432, у 2023-му – 406, а у 2024-му – лише 292. Нестабільною динамікою відзначилися олійні та прядивні. Зокрема, у 2022 р. подано 232 заявки, у 2023-му – 257, а у 2024-му – тільки 177, що може вказувати на варіювання попиту і вплив таких ринкових факторів, як цінові тенденції та забезпеченість відповідним посівним матеріалом.

На відміну від злакових, овочеві культури демонстрували стабільний приріст. Зокрема, у 2022 р. зареєстровано 97 заявок, у 2023-му – 136, а у 2024-му – 204. Це є доказом збільшення попиту на овочеву продукцію, активного розвитку овочівництва та поширення нових високопродуктивних сортів. Позитивна динаміка подання заявок простежувалася й у категорії плодових та ягідних: 35 – у 2022 р., 60 – у 2023-му, 63 – у 2024-му. Водночас темпи зростання в цій групі трохи сповільнилися, що, можливо, спричинено частковим насиченням ринку або зниженням потреби виробників у нових сортах.

У 2022 р. було подано 23 заявки на реєстрацію декоративних і лікарських культур. 2023 року ця кількість помітно зменшилася – до шести, а 2024-го знову дещо збільшилася – до 14. Така нестабільна динаміка може бути зумовлена як законодавчими коригуваннями у сфері сертифікації, так і варіюванням попиту на ринку.

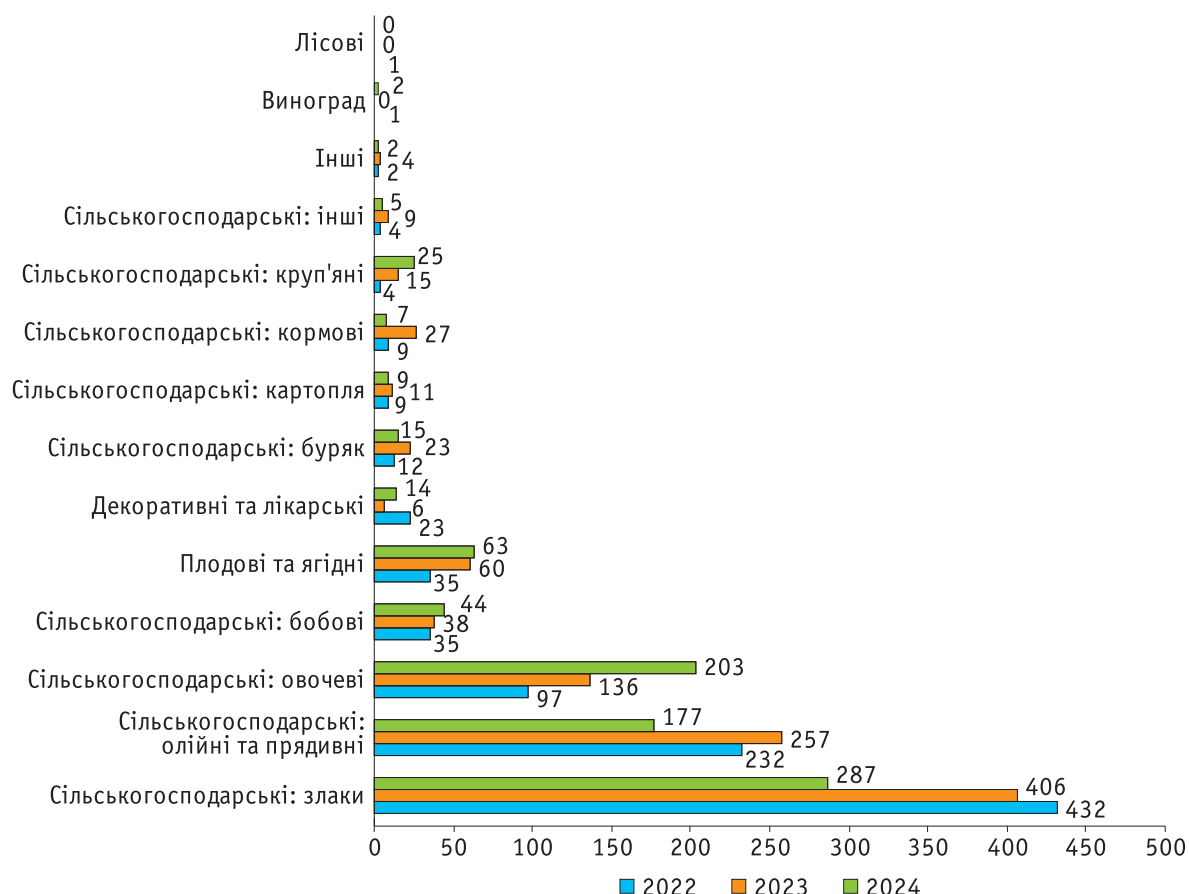

Рис. 2. Графічний аналіз кількості поданих заявок за групами культур у 2022, 2023 та 2024 рр.

Щороку одержували все менше заявок на бобові: 30 – у 2022-му, 29 – у 2023-му, 24 – у 2024 р., що пов'язано із загальним скороченням площ під цією культурою та зміною її ринкової привабливості. А от до буряку зберігався стабільний інтерес – від 12 заявок у 2022-му до 16 у 2024 році.

Наведений аналіз дав змогу виокремити певні тенденції у різних групах культур. Так, кількість заявок на овочеві, плодові та ягідні незмінно зростала, а на бобові та злакові, навпаки, зменшувалася. Водночас деякі групи – наприклад, декоративні та лікарські – мали нестабільну динаміку реєстрацій. Найменшою популярністю характеризувалися лісові культури та виноград. Це може свідчити про їхню низьку рентабельність і складність вирощування. До п'ятірки лідерів за поданими на них заявками у 2022–2024 рр. увійшли злакові, овочеві, олійні та прядивні, бобові й буряк.

У 2022 р. було подано 411 заявок та вітчизняні та 593 на іноземні сорти. З них 129 походили з Німеччини, 118 – зі США, 108 – із Франції, 59 – з Нідерландів, 31 – зі Швейцарії, 15 – з Австрії, 14 – зі Словаччини, 13 – з Чеської Республіки, 12 – з Румунії, 11 – з Туреччини, 10 – з Польщі, по вісім – з Маврикію та

Іспанії, шість – з Ізраїлю, по п'ять – з Угорщини, Республіки Сербія та Данії, по чотири – з Великобританії, Італії та Республіки Корея, три – з Канади, два – з Хорватії.

Серед 1026 заявок, що надійшли 2023 року, 630 були на сорти іноземного походження. Зокрема, з Франції – 195, зі США – 160, з Німеччини – 89, з Нідерландів – 41, зі Швейцарії – 35, з Італії – 20, з Румунії та Угорщини – по 12, з Австрії – 11, з Чеської Республіки – вісім, з Канади – шість, з Маврикію та Іспанії – по п'ять, з Данії – чотири, з Бельгії, Великобританії та Польщі – по три, з Болгарії, Австралії та Греції – по одній.

У 2024 р. було подано 442 заявки на вітчизняні та 721 на іноземні сорти. З них 163 походили з Франції, 68 – з Німеччини, по 56 – зі США та Швейцарії, 51 – з Нідерландів, 37 – з Польщі, 17 – з Австрії, по 11 – з Болгарії та Канади, сім – з Італії, по п'ять – з Туреччини та Румунії, чотири – з Бельгії, по три – з Іспанії та Китаю, по два – з Маврикію, Данії та Угорщини, по одному – з Хорватії, Республіки Сербія, Ізраїлю, Великобританії та Республіки Корея. Порівняння внеску вітчизняних та іноземних заявників наведено на рисунку 3.

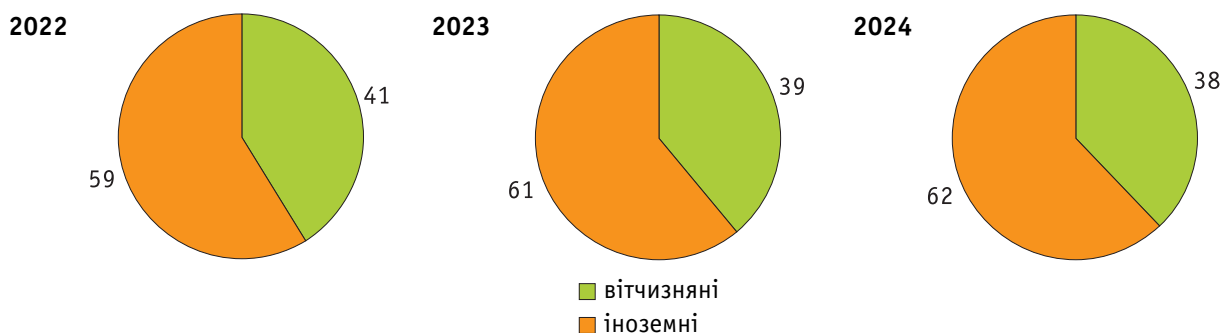

Рис. 3. Співвідношення вітчизняних та іноземних заявників, %

Лідерами за кількістю поданих заявок упродовж досліджуваного періоду були такі компанії: Pioneer Overseas Corporation (США) – 180 (50 у 2022-му, 93 у 2023-му та 37 у 2024 р.), Limagrain Europe (Франція) – 130 (44 у 2022-му, 58 у 2023-му та 28 у 2024 р.), Syngenta Crop Protection AG (Швейцарія) – 114 (27 у 2022-му, 34 у 2023-му та 53 у 2024 р.), KWS SAAT SE & Co. KGaA (Німеччина) – 111 (60 у 2022-му, 42 у 2023-му та дев'ять у 2024 р.), RIJK ZWAAN Zaadteelt en Zaadhandel B.V. (Нідерланди) – 52 (25 у 2022-му, 13 у 2023-му та 14 у 2024 р.).

Зміни, внесені до статті 12 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» на підставі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у сфері охорони прав на сорти рослин та насінництва і розсадництва у відповідність із положеннями законодавства Європейського Союзу» (№ 3680-д), гармонізують з міжнародними стандартами національну процедуру реєстрації, спрощують її для сортів, уже визнаних в ЄС та США, а також впливають на терміни розгляду заявок. Від подання останніх до внесення сорту до Реєстру за спрощеною системою зазвичай проходить менше ніж місяць. Це, на думку авторів, значно стимулює активність заявників.

У 2022 р. до Реєстру внесено 115 іноземних сортів. Компаніями-заявниками були: SAATBAU LINZ eGen (сім сортів), Probstdorfer Saatzucht Ges.m.b.H & Co KG (п'ять сортів), Saatzucht Donau Ges.m.b.H. & CoKG (один сорт) – Австрія; NUSEED EUROPE LTD (чотири сорти сояшнику однорічного) – Велика Британія; Sejet Planteforaeding I/S (чотири сорти пшениці м'якої озимої) – Данія; APSOVSEMENTI S.P.A. (один сорт сої культурної) – Італія; Monsanto Vegetable IP Management B. V. (чотири сорти овочевих культур) та Pop Vriend Seeds B. V. (один сорт овочевої культури) – Нідерланди; Deutsche Saatveredelung AG (дев'ять сортів ріпаку озимого та один – пшениці м'якої озимої), Europlant Pflanzenzucht GmbH (два сорти кар-

топлі), KWS SAAT SE & Co. KGaA (два сорти ріпаку озимого та один – буряку цукрового), KWS Lochow GmbH (три сорти пшениці м'якої озимої), Norddeutsche Pflanzenzucht Hans-Georg Lembke KG (один сорт гороху посівного (зернового) та три сорти ріпаку озимого), Nordsaat Saatzucht GmbH (по одному сорту ячменю звичайного озимого, ячменю звичайного ярого та пшениці м'якої озимої), P. H. PETERSEN Saatzucht Lundsgaard GmbH (один сорт кукурудзи звичайної) та Hybro Saatzucht GmbH & Co. KG. (один сорт жита посівного озимого) – Німеччина; KUTNOWSKA HODOWLA BURAKA CUKROWEGO SP. Z.O.O. (один сорт буряку цукрового) – Польща; Biogranum D.O.O. (чотири сорти пшениці м'якої озимої та один – пшениці м'якої дворучки) – Республіка Сербія; SAATEN UNION Romania Srl (один сорт сояшнику однорічного) – Румунія; MONSANTO TECHNOLOGY LLC (по три сорти кукурудзи звичайної та ріпаку озимого) – США; May Agro Tohumculuk Sanayi ve Ticaret A.S. (один сорт сояшнику однорічного) і TEKCAN TOHUMCULUK GIDA VE TARIM URUNLERI SANAYI TICARET LIMITED SIRKETI (два сорти рису посівного) – Туреччина; KWS MOMONT RECHERCHE S.A.R.L. (три сорти пшениці м'якої озимої), Lidea France SAS (два сорти пшениці м'якої озимої), Limagrain Europe (16 сортів ріпаку озимого, шість – кукурудзи звичайної, п'ять – сояшнику однорічного), MAS SEEDS (чотири сорти кукурудзи звичайної та один сорт сояшнику однорічного), RAGT 2n (сім сортів пшениці м'якої озимої, три сорти сої культурної та один сорт ріпаку озимого) та Soltis (три сорти сояшнику однорічного) – Франція; Vyzkumne centrum SELTON, s.r.o. (один сорт пшениці м'якої озимої), MORAVOSEED CZ a.s. (п'ять сортів перцю однорічного солодкого та один – цибулі городньої) та Selgen, a.s. (один сорт пшениці м'якої озимої) – Чеська Республіка; Syngenta Crop Protection AG (один сорт сояшнику однорічного) – Швейцарія; Poljo-privredni institut osijek (Agricultural Institute Osijek) (один сорт) – Хорватія. Частка

zareestrowanih sortiv stanovity 11,45% vid zagalnoyi kilykosti podanih tshogo roku zayavok.

У 2023 р. до Реєстру внесено 253 іноземні сорти. Компаніями-заявниками були: SAATBAU LINZ eGen (три сорти кукурудзи, два – сої культурної, по одному – соняшнику, гарбуза звичайного та пшениці) та Saatzucht Donau Ges.m.b.H. & CoKG (два сорти пшениці та один – ячменю звичайного) – Австрія; Golden West Seed Bulgaria Ltd. (один сорт кукурудзи) – Болгарія; NUSEED EUROPE LTD. (два сорти соняшнику однорічного) – Велика Британія; AMERICAN GENETICS S.A. (один сорт кукурудзи) – Греція; Danespo A/S (п'ять сортів картоплі) – Данія; APSOVSEMENTI S.P.A. (по три сорти пшениці та сої культурної, два сорти соняшнику та один – люцерни), ESASEM SPA (чотири сорти помідора) та ISI Sementi S.h.A. (один сорт помідора) – Італія; IPR B.V. (два сорти картоплі), Bejo Zaden B.V. (один сорт капусти білоголової та два – моркви), Monsanto Holland B.V. (один сорт кавуна звичайного та три сорти помідора), Rijk Zwaan Welver GmbH (по одному сорту кабачка та салату посівного) і Hazera Seeds Ltd (один сорт капусти цвітної) – Нідерланди; Betaseed GmbH (два сорти буряку цукрового), Van Waveren Saaten GmbH (один сорт кукурудзи), Deutsche Saatveredelung AG (три сорти ріпаку озимого), KWS SAAT SE & Co. KGaA (по шість сортів кукурудзи та буряку кормового й один сорт буряку цукрового), Cluser Breeding International GmbH. (один сорт ріпаку озимого), Norddeutsche Pflanzenzucht Hans-Georg Lembke KG (по одному сорту соняшнику й сої культурної та два сорти ріпаку озимого), Nordsaat Saatzucht GmbH (один сорт пшениці), P.H. PETERSEN Saatzucht Lundsgaard GmbH (два сорти гречки їстівної), Feldsaaten Freudenberg GmbH & Co. KG (по одному сорту гряттиці лугової та турнепсу й по два сорти костриці лугової та пажитниці багаторічної), Hybro Saatzucht GmbH & Co. KG. (два сорти жита посівного озимого), Strube D&S GmbH (п'ять сортів буряку цукрового) та KWS Lochow GmbH (один сорт ячменю звичайного озимого) – Німеччина; Instytut Ogronictwa (три сорти малини) – Польща; Заатен Уніон Румунія (один сорт соняшнику) та SOYTEK S.R.L. (три сорти гороху посівного, два – пшениці, один – сої культурної) – Румунія; BASF Agricultural Solutions Seed US LLC (чотири сорти ріпаку), Kraft Heinz Foods (чотири сорти помідора), Crookham Company (один сорт кукурудзи) та Monsanto Holland B.V. (чотири сорти кукурудзи) – США; Alfaseed Kft. (по одному сорту сорго звичайного та люцерни) та ZKI ZOLD-

SEGTERMESZTESI KUTATO INTEZET ZARTKORUEN MUKODO RESZVENYTARSA-SAG (один сорт кукурудзи й по два сорти огірка посівного та перцю однорічного) – Угорщина; SAKATA VEGETABLES EUROPE S.A.S., RAGT 2n. Germicopa Breeding SAS, Lidea France SAS., Limagrain Europe, Secobra recherches S.A.S., SAS Florimond Desprez Veuve et Fils, ID GRAIN SAS, MAS SEEDS, Soltis та INVENIO (тридцять вісім сортів кукурудзи, десять – пшениці, сім – соняшнику, шість – капусти білоголової, п'ять – ріпаку озимого, по два сорти ріпаку ярого, вівса, огірка та гарбуза мускатного й по одному сорту суниці, горошку посівного (вика) (ярий), конюшини, фацелії, гречки, ячменю, кабачка, моркви та шпинату) – Франція; Vyzkumne centrum SELTON, s.r.o. (два сорти пшениці м'якої озимої), Selgen, a.s. (два сорти пшениці м'якої озимої) та Moravoseed spol. s.r.o. (один сорт цибулі городньої) – Чеська Республіка; Syngenta Crop Protection AG (по одному сорту кабачка, капусти, перця, цибулі городньої та два сорти помідора) – Швейцарія. Частка зареєстрованих сортів становить 24,66% від загальної кількості поданих цього року заявok.

У 2024 р. до Реєстру внесено 211 іноземних сортів. Компаніями-заявниками були: SAATBAU LINZ eGen (по одному сорту пшениці м'якої ярої, ріпаку озимого, гарбуза звичайного та чотири сорти кукурудзи звичайної) – Австрія; ASUR Plant Breeding, Germicopa Breeding SAS, KWS MOMONT RECHERCHE S.A.R.L. (по одному сорту пшениці), Lidea France SAS (один сорт пшениці, чотири – ріпаку, по п'ять сортів соняшнику та сорго й дванадцять сортів кукурудзи), Limagrain Europe (п'ять сортів соняшнику та два – кукурудзи), СесикLimagrain Europe (один сорт соняшнику), MAS SEEDS (два сорти кукурудзи), RAGT 2n (один сорт соняшнику), SAKATA VEGETABLES EUROPE S.A.S. (п'ять сортів буряку столового, по два сорти капусти білоголової та помідора їстівного й по одному сорту цибулі городньої, гарбуза мускатного та гарбуза великоплідного (волоського) × гарбуз мускатний), Secobra recherches S.A.S. (один сорт пшениці м'якої дворучки) та НМ.CLAUSE (один сорт помідора їстівного) – Франція; BC Institut za oplemenjivanje I proizvodnju billja d.d. (один сорт кукурудзи звичайної) – Хорватія; Syngenta Crop Protection AG (по одному сорту дині звичайної й цибулі городньої та два сорти помідора їстівного) та Syngenta Participation AG (по одному сорту соняшнику однорічного та шпинату городнього) – Швейцарія; SESVANDERHAVE NV/SA (п'ять сортів буряку цукрового) –

Бельгія; Golden West Seed Bulgaria Ltd. (п'ять сортів кукурудзи звичайної) та PESTICID EOOD (сім сортів) – Болгарія; DLF Beet Seed ApS (два сорти буряку цукрового) – Данія; ISI Sementi S.h.A. (один сорт цибулі городньої), CORA SEEDS S.R.L. (по одному сорту баклажана, капусти цвітної, помідора їстівного та цибулі городньої) та ISI Sementi S.h.A. (два сорти люцерни) – Італія; Advanta Semillas SAIC (два сорти ріпаку озимого) – Маврикій; Bejo Zaden B.V. (один сорт петрушки та два – цибулі ріпчастої), Wing Seed B.V. (по два сорти капусти білоголової та кавуна звичайного й по одному сорту кабачка та редьки посівної), De Groot en Slot B.V. (п'ять сортів цибулі ріпчастої), De Ruiter Intellectual Property B.V. (один сорт троянди декоративної), Nunhems B. V. (по одному сорту дині звичайної, моркви, перцю солодкого, помідора їстівного та два сорти огірка посівного), RIJK ZWAAN Zaadteelt en Zaadhandel B.V. (по одному сорту буряку столового, дині звичайної, перцю солодкого, шпинату городнього та три сорти помідора їстівного), Syngenta Seeds B.V. (по одному сорту кавуна звичайного, капусти білоголової та редьки посівної) та Hazera Seeds Ltdz B.V. (по два сорти кавуна звичайного й цибулі ріпчастої та три сорти редьки посівної) – Нідерланди; Betaseed GmbH (два сорти буряку цукрового), W. von Borries-Eckendorf GmbH & Co. KG (два сорти пшениці), WeDrow Germany GmbH (один сорт павловнії), Deutsche Saatveredelung AG (два сорти ріпаку озимого), KWS SAAT SE & Co. KGaA (шість сортів ріпаку озимого), KWS Lochow GmbH (три сорти жита посівного), Norddeutsche Pflanzenzucht Hans-Georg Lembke KG (два сорти ріпаку озимого та один – гороху посівного), Nordsaat Saatucht GmbH (один сорт вівса посівного та два – пшениці), FarmSaat AG (сім сортів кукурудзи та три сорти сої культурної), Hybro Saatucht GmbH & Co. KG (три сорти жита посівного) та Strube D&S GmbH (два сорти пшениці) – Німеччина; DANKO Hodowla Roslin Sp. z.o.o. (три сорти пшениці та два – тритикале), Instytut Ogródnictwa (шість сортів смородини), Kutnowska Hodowla Buraka Cukrowego Sp. z.o.o. (п'ять сортів буряку цукрового) та Poznanska Hodowla Roslin Sp. z.o.o. (три сорти пшениці, два – ячменю озимого, один – гороху посівного) – Польща; SUPERIOR d.o.o. (один сорт люцерни посівної) – Республіка Сербія; SOYTEK S.R.L. (один сорт соняшнику) та SC AGROSEL S.R.L. (по одному сорту кукурудзи й огірка посівного та два сорти перцю солодкого) – Румунія; BASF Agricultural Solutions Seed US LLC (один сорт ріпаку озимого), MONSANTO

TECHNOLOGY LLC (один сорт ріпаку озимого) та Шлесман Сід Компані (три сорти кукурудзи) – США; May Agro Tohumculuk Sanayi ve Ticaret A.S. (один сорт бавовнику) і TEKCAN TOHUMCULUK GIDA VE TARIM URUNLERI SANAYI TICARET LIMITED SIRKETI (два сорти пшениці та два – ячменю озимого) – Туреччина; ZKI Zoldsegetermeszteszi Kutato Intezet Zartkoruen Mukodo Reszvenytarsasag (один сорт перцю солодкого) – Угорщина.

До Реєстру також було внесено 66 іноземних сортів, поданих українськими компаніями, з них 29 – у 2022 р. (28 – від ТОВ «Кортева Агрісаєнс Україна», один – від ТОВ «ФАРМЕР.УА»), 15 – у 2023 р. (по шість – від ТОВ «Кортева Агрісаєнс Україна» та ТОВ «ФАРМЕР.УА», два – від ТОВ «Свитязь», один – від ТОВ «СП Мирталь»), 22 – у 2024 р. (19 – від ТОВ «Кортева Агрісаєнс Україна», три – від ТОВ «РВА Україна»). Вони мали австрійське, німецьке, іспанське, французьке, угорське, американське, нідерландське, польське, грузинське та румунське походження.

Висновок

Отже, війна спричинила скорочення інвестицій у селекцію та випробування нових сортів. Водночас позитивна динаміка надходження заявок до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, свідчить, що вітчизняному аграрному сектору вдалося зберегти довіру закордонних партнерів.

Лідерами серед іноземних країн за кількістю заявок були Франція, США, Німеччина та Нідерланди, з чого можна зробити висновок про бачення ними перспектив українського сільського господарства. Найчастіше для реєстрації подавали сорти злакових, овочевих, олійних і прядивних культур.

Чисельність заявок, поданих за спрощеною процедурою, зростала щороку. Так, у 2022-му їх було 155, у 2023-му – 251, а у 2024 р. – 314.

До Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, успішно внесено всі сорти (визнані в ЄС та США), що пройшли експертизу за спрощеною системою. Це вказує на ефективність останньої для українських аграріїв, які матимуть швидкий доступ до передових світових селекційних досягнень.

References

1. Buchyn, M. A. (2024). The Main Forms of the Influence of Military Conflicts on Climate Change: On the Example of Russian-Ukrainian War. *Humanitarian vision*, 10(1), 7–12. <https://doi.org/10.23939/shv2024.01.007> [In Ukrainian]
2. Kolmaš, M. (2023). Climate Impacts of the Ukraine War. *Czech Journal of International Relations*, 58(2), 75–81. <https://doi.org/10.32422/cjir.787>

3. FAOSTAT, Selected Data Source FAO-AMIS. <http://www.fao.org/faostat/en/#home>
4. Tkachyk, S. O., Zakharchuk, O. V., Kotsiubynska, L. M., Khomenko, T. M., Skubii, O. A., Zavalniuk, O. I., Dubova, I. Y., Stefkivska, Y. L., & Lynchak, N. B. (2024). Formation of national varietal resources: status and prospects. *Plant Varieties Studying and Protection*, 20(3), 174–182. <https://doi.org/10.21498/2518-1017.20.3.2024.311812> [In Ukrainian]
5. Zakharchuk, O. V., Tkachyk, S. O., Syplyva, N. O., Holichenko, N. B., Lynchak, N. B., & Kovalchuk, Y. S. (2024). Improvement of the practice of plant variety testing in Ukraine on the basis of international experience. *Plant Varieties Studying and Protection*, 20(2), 127–134. <https://doi.org/10.21498/2518-1017.20.2.2024.304091> [In Ukrainian]
6. Vaskivska, S. V., Orlenko, N. S., Tkachyk, S. O., & Khudolii, L. V. (2018). Features of the Ukrainian soybean market. *Plant Varieties Studying and Protection*, 14(4), 422–430. <https://doi.org/10.21498/2518-1017.14.4.2018.151911> [In Ukrainian]
7. Sabluk, V. T., Kyienko, Z. B., & Dymyrov, S. H. (2018). Analysis of varietal resources of rye (*Secale cereale* L.) in the State Register of Plant Varieties of Ukraine. *Plant Varieties Studying and Protection*, 14(4), 431–439. <https://doi.org/10.21498/2518-1017.14.4.2018.151914> [In Ukrainian]
8. Gaydash, E. V., Kuzmenko, O. R., & Bielka, O. V. (2023). Main oil crops in the registry of plant varieties of Ukraine. *Scientific and Technical Bulletin of the Institute of Oilseed Crops NAAS*, 35, 115–126. <https://doi.org/10.36710/IO-C-2023-35-10> [In Ukrainian]
9. Smul'ska, I. V., Topchii, O. V., Mykhailik, S. M., Starychenko, Ye. M., Kyienko, Z. B., & Dutova, H. A. (2024). Analysis of varieties of the medium ripe group of annual sunflower *Helianthus Annuus* L. entered into the state register of plant varieties suitable for propagation in Ukraine. *Věda a Perspektivy*, 2, 460–473. [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-2\(33\)-460-473](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-2(33)-460-473)
10. Syplyva, N., Kulyk, M., Rozhko, I., & Haidai, A. (2023). Current state of varietal resources of vegetable crops in Ukraine. *Scientific Progress & Innovations*, 26(4), 77–84. <https://doi.org/10.31210/spi2023.26.04.14> [In Ukrainian]
11. Syplyva, N. O., Kulyk, M. I., Rozhko, I. I., & Gaidai, A. O. (2024). Analysis of varietal resources of leguminous vegetable crops in Ukraine. *Agrarian Innovations*, 27, 93–108. <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2024.27.14> [In Ukrainian]
12. *On Protection of Rights to Plant Varieties: Law of Ukraine of 21.04.1993 No. 3116-XII*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12?lang=en#Text>
13. *The Civil Code of Ukraine*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15?lang=en#Text>
14. *On Seeds and Planting Stock: Law of Ukraine of 26.12.2002 No. 411-IV*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-15?lang=en#Text>
15. *On Approval of the Procedure for Maintaining the State Register of Plant Varieties Suitable for Distribution in Ukraine. Resolution of September 26, 2018 No. 774*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/774-2018-%D0%BF#Text>
16. *On approval of the Procedure for certification, issuance and cancellation of certificates for seeds and/or planting material and forms of certificates for seeds and/or planting material. Resolution of February 21, 2017 No. 97*. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/97-2017-%D0%BF>
17. Buniak, N. M., & Danylo, I. M. (2020). Organizational and economic mechanism for promoting varieties of spire cereal crops of foreign selection on the Ukrainian markets. *Ekonomika APK*, 27(3), 25–35. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202003025> [In Ukrainian]
18. Buniak, N., & Danylo, I. (2019). Mechanism of foreign economic activity on the market of spiked cereals seeds. *Ekonomika APK*, 26(2), 42–47. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201902042> [In Ukrainian]
19. Buniak, N. M., & Danylo, I. M. (2021). The state of competition in the varieties and seed varieties markets of soft winter wheat of domestic selection. *Ekonomika APK*, 28(1), 43–52. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202101043> [In Ukrainian]
20. State Register of Plant Varieties Suitable for Distribution in Ukraine in 2024. Kyiv: <https://minagro.gov.ua/file-sto-rage/reystir-sortiv-roslin>
21. Plant Variety Rights Protection. (2022–2024). <http://https://sops.gov.ua/arhiv-bulletenej>
22. UPOV. (2023). *Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability Helianthus annuus* L. Document TG/81/7. 2023-08-31. <https://www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg081.pdf>

UDC 631.559.2:004.652

Orlenko, N. S.*, Mazhuha, K. M., Orlenko, O. B., Maslechkin, V. V., & Sydorchuk, A. I. (2025). Analysis of application dynamics to the State Register of Plant Varieties Suitable for Distribution in Ukraine. *Plant Varieties Studying and Protection*, 21(1), 4–11. <https://doi.org/10.21498/2518-1017.21.1.2025.327495>

*Ukrainian Institute for Plant Variety Examination, 15 Horikhuvatskyi shliakh St., Kyiv, 03041, Ukraine, *e-mail: N.S.Orlenko@gmail.com*

Purpose. To study the dynamics of the formation and structure of national varietal plant resources under martial law.

Methods. General scientific methods were used throughout the research, including the formulation of hypotheses, observation and the search of the source database with elements of extrapolation, analysis, comparative evaluation and synthesis to draw conclusions. **Results.** An analysis of the State Register of Plant Varieties Suitable for Distribution in Ukraine in 2022–24 revealed that France (446), the United States (334), Germany (286) and the Netherlands (151) submitted the most applications among foreign countries. The most popular crop groups were cereals, grains, industrial crops, vegetables, oilseeds and fiber. The most active companies were Pioneer Overseas Corporation (USA), Limagrain Europe (France), Syngenta Crop Protection AG (Switzerland) and KWS SAAT SE &

Co. KGaA (Germany), and Rijk Zwaan Zaaatdeelt en Zaadhandel B.V. (the Netherlands). **Conclusion.** Despite the large-scale war unleashed by Russia, foreign companies are still showing significant interest in registering varieties in Ukraine. During the review period, a positive trend emerged in the number of applications filed under the simplified procedure, with their share of the total number of registrations increasing. The State Register of Plant Varieties Suitable for Distribution in Ukraine successfully included all varieties recognised in the EU and USA that had been examined under the simplified procedure. This demonstrates the effectiveness of the latter for Ukrainian farmers, who will have quick access to some of the world's best breeding achievements.

Keywords: botanical taxon; martial law; registration of plant varieties; simplified registration system.

Надійшла / Received 23.02.2025
Погоджено до друку / Accepted 29.03.2025